מגנזי המלך

פרשת תצוה תשפ"ב לפ"ק
| גליון ל"ג |

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם
שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע (ג)

יומא דהילולא קדישא כ"ט שבט

דער קדושת יו"ט, ער איז אמאל געפארן קיין זיבנבערגען, האט ער געהייסן פארן בעל עגלה אז ער זאל נישט פארן אין די הויפט גאס, נאר ער זאל פארן אין א זייטיגן געסל, האט ער געזאגט פארוואס זאגט ער אזוי? ווייל דער זידיטשויבער רבי איז ארום געפארן, שפעטער האט ער זיך מיישב געווען, פארוואס פארט ער ארום? וועגן אויפצוטוהן, אויב בין איך ראוי זאלן זיי קומען צו מיר', האט ער אויפגעהערט צו פארן און מ'האט אנגעהויבן צו קומען צו אים, האט דער קדושת יו"ט געזאגט אויף זיך 'אז איך מוז ארויס פארן, איז א סימן אז איך בין נאכנישט ראוי, איז עס פאר מיר א בושה'.[1]

צום זיידן דער קדושת יו"ט פארן הסתלקות, איז געקומען באזוכן א גרויסער תלמיד חכם פון קליינוואַרדיין, און א מחבר ספר, כדי מבקר חולה זיין דעם זיידן דעם קדושת יו"ט, האט דער קדושת יו"ט געזאגט אזוי, 'א מענטש דארף וויסן ביי זיך אז ער איז גארנישט, און טאקע גארנישט!', און ער האט זיך געגעבן א דריי אויס און געזאגט 'און מ'דארף וויסן אז אפילו מ'מאכט שוין א ספר, איז מען נאך אלץ גארנישט'.

דער קדושת יו"ט איז בטבע געווען א צוריק געצויגענער מענטש.[2]

כ'האב געהערט אז ביים זיידן - דער קדושת יו"ט - האט מען אויך געזהען אז ער האט אראפ געווארפן פון זיך די שיך (בשעת חצות הלילה).[3]

---

1 עי' במהר"ם ט"ב (חנוכה תשמ"ב, ושוב נדפסה בברך משה מאמר הלל והודאה אות א'): שמעתי מפי קדשו של מרן כ"ק דודי זי"ע, לספר מה שהיה פ"א כשנסע ק"ז הקדושת יו"ט זי"ע לשבות ש"ק בעיר אחת ממחוז זיבנבערגן, וכ"ק אאמו"ר זי"ע, וגם מרן כק"ד זי"ע, נסעו אתו ללוותו עד עיר בערבעשט, נסיעה של שעה אחת בערך, ושניהם ישבו בתוך העגלה ממול פני קדשו של ק"ז זי"ע, וראו היאך שצוה ק"ז ז"ל להבעל עגלה שלא יסע על דרך המלך, רק יעשה את הנסיעה במבואות הקטנות מסביב, אשר כמובן היתה זאת ארוכה וקשה יותר.

וכראות ק"ז על בניו הקדושים את תמיהתם על זה, פתח את פיו בחכמה ואמר להם, הנה עובדא ידענא דהרה"ק ר' אייזיק'ל מזידיטשוב זי"ע היה בימי נעוריו עני גדול, ואף שהיה דבוק מאוד בלימוד התורה הק' בקדושה וטהרה, אף על פי כן היה מוכרח לנסוע שנים הרבה מעיר לעיר ומכפר לכפר, לכל מקום שהיו שם חסידים ואנשי מעשה, אשר החזיקו אותו, ופתאום בשנת תרט"ו, גמר בדעתו שלא לנסוע עוד, רק ישאר בעיר זידיטשוב, ומי שירצה להתברך ממנו יבאו בעצמו לזידיטשוב, והסביר פ"א למקורביו את הענין, שאל יחשבו שעד עכשיו נסע סתם לקבץ מעות, רק באמת היה צורך בכל מקום בואו שיתקן שם מה שצריכים לתקן, כידוע מדרכי הצדיקים והיראים להעלות ניצוצים הק', ולתקן בכל מקום מה שיש לתקן, בכל עבודתם הק'

2 מענין זה עי' מ"ש מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל ביומא דהילולא של מרן הקדושת יו"ט ז"ל כ"ט שבט תשמ"ב להשי"ת על מקום ההוא, אבל עכשיו לעת זקנתי, הגעתי ב"ה למצב כזה, שאין אני צריך עוד לנסוע מעיר לעיר ומכפר לכפר, לעסוק בעבודות הללו.

והסביר כ"ק מרן דודי זי"ע את דבריו הק' עפ"י הידוע מדברי האור החיים הק' (פ' בהר) עה"פ וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך, וז"ל הק' וא"ת אם לא היו ישראל חוטאים וגולים, מי היה מברר המתבררים עתה בתפוצות ישראל, דע לך כי אם לא היו ישראל חוטאים, היה להם כח לברר ניצוצות הקדושות במקום שהם מכל המקומות אשר באו שם, מה שאין כן אחר חטאם דחלש כחם, ולוואי שתשיג ידם במקומן עצמו, אשר שם הניצוצות עיי"ש, ובחינה זו יש גם אצל צדיקים, כשבאים למדרגה עליונה, אינם צריכים עוד לנסוע ממקום למקום רק כח קדושתם מגיע לכל המקומות שצריך להגיע, כן הסביר כק"ד ז"ל את דברי הרה"ק מזידיטשוב ז"ל.

ואח"כ המשיך כ"ק מרן דודי ז"ל לספר, שנתחוורו פניו הק' של ק"ז הקדושת יו"ט ז"ל עד שהיה פחד להביט בצורתו, ואמר לבניו הק', דלפי זה אתם יכולים להבין, שאם זכיתי לא הייתי צריך לנסוע עכשיו עד זיבנבערגן, רק כל מה שהנני צריך לתקן שם הייתי יכול לתקן בביתי כאן בסיגעט, וא"כ למה לי לנסוע על דרך המלך לפני כל, שכל אחד יראה את בושתי שלא זכיתי עוד במעשי למדרגה זו שלא אצטרך ליסע ממקום למקום, ולכן בחרתי יותר לנסוע במבואות הקטנות אשר מסביב", עכתד"ק.

3 עיין בהקדמת הס' כוונת הלב שהגה"צ מקראסנא מביא בשם אביו הגה"צ רבי ברוך בענדיט מקראסנא וז"ל: ...וכאשר דברו מהגה"ק הקדושת יו"ט מסיגעט... אבי מורי אמר כי הוא הי' רואה אצלו הצנע לכת, והי' יכול להתגנב ולהטמין עצמו מפני אנשים, וסיפר שבהיותו אצלנו בקראסנא, והיו מסובים לפניו אנשים חשובים בלילה, ופתאום הושיט ידו ליקח הזייגער מכיסו והביט על הזייגער ואמר אה צוועלף! שהי' חצות לילה, ותיכף פתח פיו הרה"ק ואמר: מי ראה את הבאהן הויף החדש בפעסט, והפליג בשבחו של הבאהנהויף, כמה הוא נאה בחדריו ובפתחיו, ועייר לפני השומעים מוצאיו ומובאיו של הבאהן הויף, ואבי לפ"ק, והיא לו נדפסה במהר"ם ט"ב (חלק א'): ומגודל ענוותנותו [של מרן הקדושת יו"ט ז"ל] לא כתב בעצמו חידושיו רק מה שנעתקו קצת ע"י תלמידיו כאשר אמר לי פ"א כק"ד מרן ז"ל שגם הוא כתב הרבה חד"ת מק"ז ז"ל משנותיו האחרונים, ושאלתי אותו, מה זה שלא כתב הקדיו"ט בעצמו חידושיו, ואמר לי שהיה אומר שאינו יכול לכתוב, חזרתי ושאלתי הלא עינינו רואות בייטב פנים בכמה מקומות שהעתיק ממנו אביו הקדוש כמה חידושים ככתבם וכלשונם ממש, וכתב ובני הרב ר' ליפא נ"י כתב לי, והמה כתובים בלשון צח ובהיר, א"כ נראה שהיה סופר מהיר, והשיב לי, "איך מיין נישט אז ער האט נישט געקענט שרייבן, נאר ער איז געווען ביי זיך אזוי א גארנישט אז ער האט געהאלטן אז ער איז נישט ראוי צו שרייבן חידושים עכ"ל, ומזה מובן קצת גודל שפלות רוחו.

ועי' מ"ש מרן רבינו ז"ל בדברי יואל (ח"ג דף קכ"ו) וז"ל, מרגלא בפומי' דאאמו"ר זלה"ה לפרש מאמרם ז"ל תיקף לתלמיד חכם ברכה, דאף מי שאינו בבחי' תלמיד חכם מ"מ מי שדבוק דביקות אמיתי להת"ח, יש לו כח הברכה להשפיע טובות וברכות לישראל כבחי' הת"ח בעצמו, עכדה"ק, והוסיף רבינו ז"ל לומר, שדברים אלו אמר מרן הקדיו"ט ז"ל על עצמו בגודל ענוותנותו ושפלות רוחו שהיה בו, שבאמת לא הרגיש בנפשו דנפיש חילי' לברך לכל אלו שמשכימים לפתחו, רק היה תולה כל חילו וכוחו מחמת שדבוק בצדיקי אמת כמו הדברי חיים ז"ל, משום הכי יש לו כח לברך את ישראל, דתיקף לתלמידי חכמים ברכה.

כל הזכויות שמורות ©

דער קדושת יו"ט איז געווען אין זידיטשויב - ער פלעגט צו פארן פון טעטש (מקום כהונתו לאב"ד בשנות נעוריו) קיין צאנז - אבער ס'איז געווען א איד דארטן אין טעטש וואס איז געווען א זידיטשויבער חסיד, און ער האט געזאגט פארן קדושת יו"ט אז ער פארט קיין זידיטשויב 'אז דער רב וויל, נעם איך מיט דעם רב', האט ער געזאגט 'גוט' אז איינער נעמט אים, פארט ער.

איז ער געקומען אויף שבת קיין זידיטשויב, און איז געווען פרייטאג צונאכט'ס ביים טיש, און האט געזהען ווי אזוי דער זידיטשויבער רבי זאגט שלום עליכם און אזוי וויטער, און ס'איז אים זייער געפעלן, האט ער געטראכט 'הלוואי קען איך דא זיין אויף נאך א שבת, אבער כ'בין דאך געקומען מיט א בעל עגלה, און ער פארט דאך אהיים זונטאג', וועז ס'איז געקומען צום בענטשן, האט דער זידיטשויבער רבי געזאגט 'טעטשער רב איר בלייבט דאך דא אויף נאך א שבת, וועט איר בענטשן דעם אנדערן שבת'. און האט מכבד געווען א צוויטן מיטן בענטשן, האט ער פארשטאנען אז ער דארף בלייבן אויף נאך א שבת, איז ער דארט פארבליבן אויף נאך א שבת.

נאך שבת, איז ער אריין צום זידיטשויבער רבי'ן, און ער פרעגט פונעם קדושת יו"ט צי ער האט פארשטאנען די תורה?, האט ער געזאגט 'ניין', האט ער געפרעגט פארוואס ער האט נישט פארשטאנען די תורה? האט ער געזאגט 'מ'האט עס זייער שנעל געזאגט, און מ'רעדט דאך סתרי תורה, האב איך עס נישט פארשטאנען', פרעגט ער אים 'היתכן?', האט ער געזאגט 'אין לי עסק בנסתרות', האט ער אים געזאגט 'דאס איז אויך א חלק אין די תורה, מ'דארף עס אויך לערנען, איך וועל לערנען מיט אייך', און ער האט ארויס געגומען א עץ (ספה"ק עץ חיים) און האט געלערנט מיט אים אינעווייניג, האט מען געזאגט אז דאס איז געווען אזוי ווי ער האט אים געגעבן סמיכה.

דער קדושת יו"ט איז דעמאלטס געווען דארטן די צוויי שבתים, כ'האב נישט געהערט אז ער זאל מער זיין אין זידיטשויב.

נאכדעם איז דא נאך א מעשה – ס'זעהט אויס אז ס'איז דעמאלטס געווען (באותו נסיעה) – אז ס'איז געווען א איד אין טעטש, ר' מאטיע (מרדכי) האט ער געהייסן, וואס האט געזאגט אז דער רב פארט קיין זידיטשויב צום רבי'ן – ער איז אויך געווען א זידיטשויבער חסיד – זאל אים דער רב מזכיר זיין פארן רבי'ן.

דער קדושת יו"ט האט נישט געוואוסט אז אין זידיטשויב איז עס א קפידה אז מ'זאל נישט שיקן א שליח, זאגט ער פאר אים 'מאטיע האט מיך געבעטן אז איך פאר צום רבי'ן, זאל איך אים מזכיר זיין פארן רבי'ן', איז רבי אייזיקל אויפגעציטערט געווארן, 'אויף דעם בין איך געקומען אויף דעם עולם, מאטיע אינזין צו האבן? אז מאטיע וויל איך זאל אים אינזין האבן, זאל ער אליינס קומען'.

דער קדושת יו"ט איז געווען איבערראשט, ער האט נישט געוואוסט אז אין זידיטשויב איז געווען אויף דעם א הקפדה.

*

רבינו: דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט געריידט פונעם דברי חיים איז ער צוקאכט געווארן און ער האט געקענט רעדן און רעדן און קיינמאל נישט פארציילט קיין מופת, נאר גדלות אין ה', גארנישט עפעס אנדערש נאר גדלות אין עבדות ה' פונעם הייליגן דברי חיים, קיינמאל נישט פארציילט קיין מופת, וועז ער האט אנגעהויבן צו רעדן איז ער ממש געווארן צוקאכט, ער איז געווארן פארביי.[4]

הגרח"א: זיין עבודת ה' איז אויך געווען מופתים, למעלה מדרך הטבע.

אויפ'ן מנחת אלעזר האט מען דאך געהאט א טענה, אז ער האט איינמאל געשריבן 'ולא כד"ח', ס'איז דא א גאנצע מעשה פון ריסקעווער רב (הגה"צ רבי אברהם שלמה כ"ץ זצ"ל נאב"ד ריסקעווע ואב"ד דקהילתינו הק' בני ברק יצ"ו רבות בשנים), און דער נאסאד'ער רב איז געווען זייער ברוגז, היתכן אויפן צאנזער רב אזוי צו שרייבן, און ער האט זיך נישט געלאזט אזוי מפייס זיין, דעם מנחת אלעזר האט עס שוין ווי געטוהן, ער האט איינמאל געשיקט מפייס זיין און א צווייטע מאל געשיקט מפייס זיין, האט ער זיך אנגערופן, 'זאגט'ס אים אז מ'וועט מיך שניידן אין אלע אדערן וועט נאר שפריצן צאנזער בלוט...'.[5]

רבינו: צאנז איז ביי זיי פלאם פייער געווען.

הגרח"א: אינטערסאנט, וויל דער קדושת יו"ט האט דאך געהאט א גרויסן טאטן (מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל) און ער איז אוועק געגאנגען פונעם טאטן, און אזויפיל געווען אין צאנז.

רבינו: דער ייטב לב האט אזוי געוואלט, ער האט זיך אויסבאהאלטן די מדריגות פון די קינדער, ער האט געוואלט זיי זאלן פארן קיין צאנז.[6]

ווען דער ייטב לב האט נאך געוואוינט אין גארליץ, ער האט דאך קודם געוואוינט אין גאליציע, נישט ווייט פון צאנז, שפעטער האט ער זיך געצויגן קיין סיגוט, דאס איז שוין געווען אונגארין. פון טעטש (מקום כהונת הקדוי"ט ז"ל ברבנות העיר עוד בחיי אביו)

מורי ז"ל לחש באזניו של אחד מהמסובים ואמר לו שכפי הנראה הרב ז"ל עושה תיקון חצות בשיחתו, וההוא אמר שגם לו נראה כן, ואחד מהמסובים נכנס לתוך דבריו, ואמר שהבאהן הויף בעיר דרעזדען הוא יותר משוכלל ומהודר, ותיקף הפסיק הרב ז"ל מלדבר מזה, עכ"ל.

4 ממש כדברים הללו וכלשון הזה דיבר בקדשו בהתעוררות רב, מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל אצל ס"ג פ' משפטים תשכ"ו לפ"ק, ואמר בלשו"ק: "וועז דער טאטע ז"ל האט געזעדט פון צדיקים (הקדמים) איז ער ממש ארויס (געגאנגען) פון די כלים". עכלש"ק.

5 ולחיכת הקודש נעתיק כאן בענין זה מתוך אחד השיחים של כ"ק האדמו"ר מדינוב שליט"א עם כ"ק מרן רבינו שליט"א:

מיין זיידע דער מנחת אלעזר ז"ל האט געפסק'נט אין זיין ספר ביי איין זאך אנדערש ווי דער דברי חיים, האט דער נאסאדער רב זייער מוחה געווען. האט מיר עזאגט דער ריסקעווער רב ז"ל, אז דער מנחת אלעזר האט איהם געשיקט קיין אינטערדאם - דארט האט געווואוינט דער נאסאדער רב - אז ער זאל מפיים זיין בשמו דעם נאסאדער רב, און האט איהם עזאגט "דו ווייסט אז פון קיינעם האב איך נישט קיין מורא, נאר פון דעם קליינטשיגן האב איך זייער מורא"... (הוא הי נמוך קומה).

איז ער אהין געפאהרן דרעי מאל בשם דער מונקאטשער רב מפיים צו זיין, און ער האט זיך נישט געוואלט איבער בעטן, היתכן מ'קען פסק'נענן אקעגן דעם הייליגן רב, וועז ער איז צוריק געקומען דאס דריטע מאל מיט ליידיגע הענט, האט דער זיידע געזאגט "ער וויל מיך אויסלערנען צאנזער חסידות?! מ'זאל מיר אויפשניידן די אדערן וועט נאר גיכן צאנזער בלוט" (כי בימי נעוריו זכה להסתופף בצל קדשו).

6 ונעתיק כאן מה שסיפר כ"ק מרן רבינו שליט"א בהזדמנות אחרת תחת אחד השיחים בענין זה:

"דער קדושת יו"ט האט געזאגט אז נאך וואס דער דברי חיים איז נסתלק געווארן איז ער געפארן צום פאטער קיין סיגוט, האט ער געזהען ביים פאטער גרויסע מדריגות, וואס ביז ווילאנג ער איז געפארן צום דברי חיים האט ער עס נישט געזהען, האט ער זיך אליינס געחידוש'ט ווי אזוי דער פאטער האט געקענט אויסבאהאלטן פון די אייגענע קינדער די מדריגות, האט ער פארשטאנען אז ער האט זיך בכוונה אויסבאהאלטן וויל ער האט געוואלט מ'זאל נישט קומען צו אים נאר מ'זאל פארן קיין צאנז, נאר הערשט נאכדעם האט דער קדושת יו"ט געזהען ביים פאטער וואס ער האט נישט געזהען בעפאר".

מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל העלה על נס את גדלו של ק"ז מרן הייטב לב זי"ע שהצליח להסתיר גדולתו וקדושתו אפי' מבניו הקדושים, עד כדי כך שלא הכירוהו כראוי ונסעו בקביעות למרן הגה"ק הדברי חיים זי"ע לצאנז, לאחר הסתלקותו של מרן הדברי חיים נשארו הבנים הקדושים בצל אביהם הק' מרן הייטב לב, אמר אז מרן הקדושת יו"ט זי"ע שאילו ידע מלפנים את גדולתו של אביו לא הי' עוזבו כ"כ אלא היה מרבה להסתופף בצילו. עוד יסופר שהגה"ק רבי משה יוסף שהי' ממלא מקומו של מרן הייטב לב בסטראפקוב הי' רגיל לדבר בכל עת מהדברי חיים ובנו הרה"ק משינאווא זי"ע, והיו אנשי סטראפקוב מתרעמים על כך והיו שואלים אותו אם הי' אביו "א פשטוער שניידער" שאינו מדבר ממנו [כי אנשי סטראפקוב העריצו מאד את מרן הייטב לב זי"ע].

כל הזכויות שמורות ©

איז ער (מרן הקדוי"ט ז"ל) **אויך אסאך געפארן קיין צאנז, דער דברי חיים האט אים אמאל געפרעגט מיט א חביבות, פארוואס זעה איך דיך אזוי זעלטן, כ'וואלט געוואלט דיך זעהן אפטער, האט ער געזאגט אז איך קום צום רבי'ן געזעגען איך מיך מיט א קוויטל, דארף מען געבן א פדיון, מ'דארף געבן גבאי געלט, און אז מ'שטעלט ווייַן דארף מען צאלן און געבן פארן גבאי'ן, האט אים דער דברי חיים געזאגט, איך וויל דו זאלסט קומען יעדע פיר וואכן, געזעגענען וועסטו זיך איינמאל אין זעקס חדשים, שטעלן וויין זאלסטו שטעלן איינמאל אין א פערטל יאר, ער האט אים געגעבן א גאנצן סדר איבער אלעם, אבער כ'וויל דיך זעהן יעדע פיר וואכן.**

הגרח"א: ממש אן אויסטעלישע חביבות האט ער אים ארויסגעווייזן.

רבינו: זיין ברודער רבי משה יוסף (אבד"ק איהעל ז"ל) **איז געווען אן איידעם אין קשאנוב** (אצל הגה"ק רבי דוד'ל האלברשטאם ז"ל אבד"ק קשאנוב, בנו של מרן **הדברי חיים ז"ל), און דער דברי חיים האט אים אמאל צוגערופן און ער האט אים געזאגט 'ליפא'לע קום נאר אהער', האט ער זיך אנגערופן, כ'בין נישט ליפא'לע, כ'בין משה יוסף, האט ער געזאגט, 'כ'וויס, כ'וויל דיך נאר זאגן אז איך האב דיך ליב אזוי ווי ליפא'לע'.**[7]

פאר די פטירה פון צאנזער רב, גלייך נאך פסח (שנת תרל"ו) **ווען דער קדושת יום טוב האט געהערט אז דער צאנזער רב איז נישט געזונט, איז דער קדושת יום טוב געפארן קיין צאנז, ווען ער איז אנגעקומען האט ער שוין געזען אידן אהיים קומען, ס'איז שוין געווען נאך די לויה, האט ער זיך אויסגעדרייט און אהיים געפארן, ער איז שוין נישט אריין געפארן צו גיין אויפן ציון, און ער איז קיינמאל נישט געגאנגען אויפן ציון.**

אויפן וועג אהיים האט ער געזען אידן האנדלען, האט ער זיי געפרעגט וואו פארט מען? דער רב איז נישטא און מ'גייט האנדלען? וועלט איז נאך וועלט?

שפעטער איז ער שוין קיינמאל נישט געווען אין צאנז, ער האט געזאגט "וי אזוי קען איך אריינפארן אין שטאט ווען דער הייליגער רב איז נישטא".

*

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט איז געפארן קיין שינאווא, און האט געגעסן ביים שינאווער רב ביים טיש, אזוי איז געווען דער סדר אז אלע געסט האבן געגעסן ביים טיש, אבער קידוש האט נישט געמאכט נאר דער רבי, יעדער האט יוצא געווען מיט דעם קידוש, און נאכדעם האט מען זיך געוואשן און יעדער האט מיטגעגעסן ביים טיש, אזוי איז געווען אין צאנז, און אזוי איז געווען אין שינאווא, איז ער געפארן קיין שינאווא אויף שבת, פרייטאג צו נאכטס ביים טיש און שינאווער רב האט געפירט טיש און ער איז געזעצן דערנעבן, און שינאווער רב האט געמאכט קידוש, נאך קידוש דרייט ער זיך אויס צום זיידן צום קדושת יו"ט, און ער זאגט אים 'סיגעט'ער רב מאכט'ס קידוש', זאגט ער, איך האב יוצא געווען מיט'ן רבי'נס קידוש, זאגט דער שינאווער רב, 'איך האב אינזין געהאט אייך נישט מוציא צו זיין', האט ער דאך נישט יוצא געווען קידוש, האט ער זיך געמוזט אויפשטעלן און מ'האט אים געברענגט א בעכער און ער האט געמאכט קידוש. האט ער געזאגט 'מער קום איך נישט קיין שינאווא', איך בין געפארן קיין צאנז ניטאמאל אראפגעזעצט האב איך מיך ביים טיש, מ'קומט צו א רבי'ן דארף מען האבן התבטלות, ער מאכט פון מיר א עסק איך קען נישט קומען, און ער איז מער נישט געקומען.

*

דער קדושת יו"ט איז געווען א איידעם ביים זיווג ראשון.[8] **ביי רבי מנשה פון ראפשיץ.**

---

7 ויסופר כי פע"א ביום הפורים בשעת עריכת שולחנו הטהור של הרה"ק מצאנז ז"ל העמיד הרה"ק רבי משה יוסף טייטלבוים ז"ל צלוחית יין עבור אחיו מרן הקדושת יו"ט ז"ל דלהוי פקידא בגו צדיקיא, וכאשר שמע הדברי חיים את שמו של הקדושת יום טוב ענה ואמר: "ווער? ליפא'לע? איך האב אים הערשט אינזינען געהאט".

למחרתו נכנס ר' משה יוסף אל הרה"ק מצאנז בפתקא ופדיון נפש שאחיו הקדוי"ט יוושע בוש"ק, הד"ח אמר לו שימסור לאחיו שבמהרה יוושע בוש"ק, ומרן הד"ח כתב לו אז מכתב וז"ל: "ב"ה א' ויקהל תר"ל לפ"ק צאנז. החיים והשלום לכבוד ידידי מחו' הרב המאה"ג החריף החסיד המפורסם בש"ק כש"ת מו"ה ליפא ני"ו האבד"ק טעטש יע"א והגליל יצ"ו. קיבלתי לנכון ט"ו ר"ב (רובעל כפף) מיד ח"ב (חתן בנו) הוא אחיו הרב החריף כ' מו"ה ר' משה יוסף ני"ו ה' ר"כ לפ"נ ועשרה ר"כ אשר אסף וקיבץ מאת אנשי שלומינו החסידים היקרים יחי' יראי ה' והנני להתפלל בעדכם שיברך אתכם השי"ת בבני חיי ומזוני רויחי ותצליחו בכל אשר תעשו ותזכו להחזיק תמיד ידי תלמידי חכמים ולעסוק במצוות ומעש"ט מתוך נחת והרחבה ולא יתייאש עצמו ווזגרתו תחי' כי בצפייתנו צפינו שלא ימנע מכם פרי בטן וד' הטוב יחמול עליכם ובמהרה תווישעו בזרע ברכת ה' כנפשם ונפש ידידו דבש"ת (דורש בשלום תורתכם) באהבה ונ"ח (ונפש חפיצה). הק' חיים הלבר שטאם".

אחיו רבי משה יוסף טייטלבוים ז"ל מוסיף על מכתב הנ"ל וכותב בשולי הירעיה וז"ל: "גם אנוכי דו"ש כבוד אחי ידידי וכו' הנה עשיתי בקשתו והעמדתי יין עבורו בשעת הסעודה גדולה והשיב לי הרה"ק בזה הלשון: 'איך האב אים הערשט אין זינגעהאט' והנה גם ממך אבקש לשלם שכר טרחתי להזכירני לפני כ' אבי הרה"ק (הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל) שיברכני בממון וד"ל. דברי ידידו אחיו הדו"ש באהבה העומד לשרתו בכל עת. הק' משה יוסף ט"ב".

מכתב קודש הזה הי' מונח בבית גנזיו של מרן רביה"ק בעל ברך משה ז"ל, וכאשר הראה פעם את המכתב לדו"ז מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל היה עומד ומדייק בחיבה יתירה בכל אות ואות בלשון קדשו של מרן הד"ח ואמר: "אַ פלא אַ לשון פון אַ צדיק".

8 מרן הקדושת יו"ט היה בזיווג"ר חתן הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע בנו וממלא מקומו של הרה"ק הרבי ר' אשר מראפשיץ זי"ע, ומסופר שכאשר הציעו לפני הרה"ק ר' מנשה ז"ל שיבוא בקשר החיתון עם מרן הייטב לב זי"ע ונתוועדו הרה"ק מראפשיץ עם הייטב לב, ועבר שם באקראי בנו השני של הייטב לב הוא מרן הקדושת יו"ט שהי' צעיר בכמה שנים מהילד אשר נכבדות יחובר בו עם בת הרה"ק מראפשיץ ז"ל, וכאשר ראהו הרה"ק מראפשיץ אמר להייטב לב כי רצונו לבוא אתו בקשרי החיתון אבל רק עם בנו הצעיר, וכאשר שאלו מרן הייטב לב, הרי הם שניהם ילדים ומי יודע מי יעלה על מי, השיבו הרה"ק מראפשיץ 'גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, אולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלוא הגוים', וככה נהיה הקדושת יו"ט לחתן הרה"ק מראפשיץ זי"ע.

אבל זיווג זה לא נתקיים כי לא נפקדו בזרע של קיימא והקדושת יו"ט סבל הרבה מצער גידול בנים ונשתהה עמה עשרים שנה ולא נתברכו בבנים זש"ק.

באותן השנים אשר סבל מרן הקדושת יו"ט זי"ע מצער גידול בנים היה שבור ורצוץ למאוד, ופקד נוה צדיקים ובמיוחד אצל רבו מרן הק' מצאנז זי"ע שיעוררו רחמים עליו שיושע בזרעא חייא וקיימא. ואחר שעברו כמו שנים ולא נפקדו באו הקדושת יו"ט ווזגתו הרבנית הצדיקת למרן הק' מצאנז ז"ל והוחלט והוסכם ביניהם על פי דברי מרן הק' ז"ל שיחכו עוד זמן קצוב ובאם לא יזכו להבנות אז יתגרשו בג"פ, וכאשר עבר הזמן הזה ולא נפקדו החליט מרן הקדושת יו"ט לקיים את אשר הותנה והוסכם מפי מרן הדברי חיים ז"ל ולתת ג"פ להרבנית ז"ל.

בימי אלול בפרוס הימים הנוראים של שנת תרל"ו לפ"ק היא שנתו האחרונה של מרן הקדוש בעל ד"ח מצאנז זי"ע עלי אדמות, נסע הקדוי"ט לצאנז להסתופף בצל מרן הק' ז"ל וכאשר נכנס לבית מרן הק' ז"ל לקבל שלום, קידמו מרן הד"ח ואמר לו שובו לכם לאהליכם, שיחזור וישוב לגור עם אשתו כימי קדם ואל ידבר אתו בענין הג"פ, והקדושת יו"ט למשמע אזנו עמד נבהל ונשתומם ולא ידע פתרון הדבר, כי הלא כבר בפירוש הסכים מרן הד"ח להג"פ.

ואמר הקדושת יו"ט בלבו הלא אח לי בבית המלך הוא גיסי הגה"ק מגארליץ זי"ע (שהי' חתן מרן הייטב לב זי"ע) וחקר ודרש אצלו לדעת על מה ולמה שינה מרן הד"ח את טעמו, ויענהו גיסו הגה"ק מגארליץ ואמר לו שימתין עד שיעברו ימי החגים ועד אותו עת לא ידבר עם אביו הק' אודות ג"פ, כי בודאי טעם צעקת אביו הק' הוא, בעבור כי מרן הקדוש בעל זרע קודש זי"ע מראפשיץ רגיל לבוא אצלו בהקיץ בכל שנה בשבת שלפני הסליחות ללמד אתו כוונות התפלות, ומרן הקדוש מצאנז זי"ע בהאי פחדא הוה יתיב, אשר יען שמסייע להקדושת יו"ט לגרש נכדת רבו הק' מראפשיץ זי"ע מטעם זה יקפיד עליו הרה"ק מראפשיץ ולא יתגלה אליו בשנה זו וע"כ דחה הקדושת יו"ט בענין זה, וכן הי' שכשעברו ימי החגים דיבר עמו מרן הד"ח כמקדם בענין זה.

בין כך ובין כך נחשכו המאורות ומרן הדברי חיים ז"ל עלה בסערה השמימה בכ"ה ניסן תרל"ו לפ"ק, ומרן הקדושת יו"ט ווזגתו נתגרשו, ומרן הגה"ק משינאווא זי"ע הוא היה עמוד התווך שסייע בידי מרן הקדוי"ט שיוכל ליתן ג"פ ולהינשא, ויחד עם הגאון בעל דברי גאונים ז"ל דומ"ץ סיגעט אשר היה מקושר מאוד למרן הייטב לב, ונכנס לעובי

כל הזכויות שמורות ©

דעם קדושת יו"ט'ס רעביצין בזיווג שני (הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הגה"ק רבי יואל אשכנזי ז"ל אבד"ק זלאטשוב שלאחמ"כ נישאת למרן הקדושת יו"ט) איז געווען א יונגע אלמנה (מבעלה הראשון), נאכנישט קיין צוואנציג יאר, און זי איז שוין געווען א אלמנה מיט א קינד, אזוי האב איך געהערט פונעם טאטן ז"ל, זי איז געווען זייער דערביטערט, איז זי געווען אין אלעסק ביים לב שמח, און זי האט זייער געווויינט אויף איר גורל, האט ער געזאגט 'פארוואס וויינט זי אזוי? איך זעה אויף איר א גרויסע ליכטיגקייט'.

רבי אנטשיל וואס איז געווען א זוהן פון זלאטשובער רב איז געווען ביים לב שמח (שהיה חותנו) וען זי איז דארט געווען, און ער איז געווען דער שדכן, זיין שוועגער רבי יואל דער זלאטשובער רב דער מהר"י אשכנזי איז געווען א שוואגער מיטן ייטב לב, בקיצור איז אים ביגעפאלן אז ס'איז גוט אנצוטראגן זיין שוועסטער פארן קדושת יו"ט, זיי זענען נאכנישט געווען קיין שוואגער'ס מיט אים, נאר א פעטער'ס א זוהן.

*

דער קדושת יו"ט האט אמאל געזאגט ווען ס'איז געווען ווען דער קאשוי'ער רב רבי שאול בראך, ער איז אויך געקומען פון אן אשכנז'ישן חדר, ער איז געקומען אויך פון אויבערלאנד, אבער ער האט חתונה געהאט קיין אוהעל, האט ער געוואוינט אין אוהעל, דארט האט ער זיך באקענט מיט חסידים, נאך פריער, וויל ער איז געווען א תלמיד פונעם מהר"ם שיק, האט ער געלערנט אין חוסט ביים מהר"ם שיק, דער מהר"ם שיק האט אים געשיקט קיין סיגוט, האט ער געהערט דעם ייטב לב זאגן א דרשה, איז ער געווען אין סיגוט ביים ייטב לב. נאכדעם האט ער חתונה געהאט קיין אוהעל, ער האט געוואוינט אין אוהעל, דארט איז דאך שוין געווען חסידים, האט ער זיך באקענט מיט חסידים. און ער איז געקומען ער האט געהאט פראבלעמען מיטן פריי ווערן פון מיליטער, בימים ההם איז עס געווען א גרויסע פראבלעם, און אין סיגוט איז געווען א דאקטער, א מיליטער'ישער דאקטער וועמען מ'האט אונטער געשמירט, און אזוי אז מ'האט אים אונטער געשמירט האט ער געזאגט דער איז נישט געזונט, יענער איז נישט געזונט, האט ער אריס געגעבן אזעלכע צעטלעך אז מ'איז נישט געזונט, במילא האט מען געקענט פריי ווערן פון מיליטער, איז געווען אסאך וואס זענען געקומען קיין סיגוט, דאס האט געהייסן 'שטיין פאר מיליטער', און ער איז געווען א יונגערמאן ער איז אויך געקומען קיין סיגוט, ער זאל קענען פריי ווערן פון מיליטער. האט זיך געמאכט אז ס'איז געווען א מסירה, מ'שטעלט זיך פאר אז מ'האט געזעהן אז פון סיגוט איז דא צופיל קראנקע, און מ'האט אראפ געשיקט פון די העכערע באאמטע האט מען אראפ געשיקט - ווי מ'רופט עס אין אמעריקא אן אינוועסטיגעישן - מ'האט אראפ געשיקט א קאמיסיע זיך אומקוקן, במילא אז ס'איז געווען דא די קאמיסיע, האט מען גארנישט געקענט טוהן אין אזא צייט, און ער איז געקומען פריי ווערן קיין סיגוט, און ער האט נישט געקענט פריי ווערן, איז ער געווען א שטיק צייט אין סיגוט, האט ער געהאט א שיעור מיטן זיידן ז"ל מיטן קדושת יו"ט, יעדן אינדערפרי פארן דאוונען האבן זיי געהאט א שיעור.

על כל פנים, דער רבי שאול בראך איז געזעצן און געלערנט מיטן קדושת יו"ט, און ער אליינס איז געווען א תלמיד כ'מיין ביים חתן סופר האט ער געלערנט, האט ער געזאגט פארן קדושת יו"ט, ער האט דאך געזעהן אז דער קדושת יו"ט האט דאך אויך געפירט א ישיבה, האט ער געזעהן א חסידישע ישיבה, האט ער געזאגט אז ער מיינט אז אין די אויבערלענדישע ישיבות לערנט מען בעסער, אזוי האט ער געזאגט ער מיינט אז אין די אויבערלענדישע ישיבות לערנט מען בעסער - דער ניגון הערט מען היינט אויך זינגען אזוי, דעם זעלבן ניגון זינגט זיך נאך היינט אויך - אזוי האט ער געזאגט פארן קדושת יו"ט, אין די אויבערלענדישע ישיבות לערנט מען בעסער. האט אים דער זיידע ז"ל געענטפערט, מ'לערנט בעסער?, האט ער אים געזאגט אזוי, א בעל בית'טע גרייט צו א גוטן זופ, א גוטע בעל בית'טע גרייט צו זי קאכט א גוטן זופ, לייגט זי אריין אין די זופ פארשידענע מאכלים, פארשידענע תבלינים, א גוטע בעל בית'טע מאכט א גוט מאכל, א שוואכערע בעל בית'טע זי איז נישט אזא גוטע קעכערן, לייגט זי נישט אריין אזויפיל, אבער מ'קען עס אבער אויך עסן, דאס איז אלעס אז מ'סערווירט עס ווארעם, אויב מ'סערווירט עס ווארעם האט עס א טעם, אביסל בעסער אביסל שוואכער. טאמער סערווירט מען עס קאלט, מעג מען אריין לייגן תבלינים, מעגסטו אריין לייגן וואס דו ווילסט, אז מ'סערווירט עס קאלט האט עס נישט קיין טעם, האט ער געזאגט אזוי, מ'לערנט אביסל מער צי אביסל ווייניגער, זאגט ער, מ'סערווירט עס קאלט, אז מ'סערווירט עס האט עס נישט קיין טעם, אז מ'סערווירט עס ווארעם האט עס א טעם.

כ'וועל דערציילן בדרך אגב א מופת וואס רבי שאול בראך האט פארציילט, עס איז געווען א מיליטערישע אפיציר - אין אמעריקא הייסט עס א מעדזשעיר - אינדערהיים האט עס געהייסן א מעיאר, אזא ראנג, אן אפיציר, ער איז געווען א גרויסער אפיציר, און יעדן טאג איז ער געקומען אין די מיליטערישע קאסערנע, דארט איז ער געווען, און דארט האט מען געדארפט 'שטיין פאר מיליטער', מ'האט אים יעדן טאג געזעהן ווי ער רייט אויף א פערד, קיין קאר איז נאכנישט געווען, ער איז געפאלן אויף א פערד, האט מען געווואוסט אז היינט איז צרות, אז ער איז דא, קיינער גייט נישט, אזוי יעדן טאג איז ער געקומען, און רבי שאול בראך האט געלערנט מיטן קדושת יו"ט אינדערפרי, אזוי אויף אכטע צייט איז ער אדורך געפאלן די גאס וואו דער קדושת יו"ט האט געוואוינט, דארט ביי די עק גאס איז געווען די מיליטערישע קאסערנע, און אינדערפרי ווען ער האט געלערנט מיטן קדושת יו"ט האט ער זיך אזוי מתאונן געווען, ער זיצט דא אזוי אין גלות דא, ער קען נישט אהיים פארן, ער קען נישט פריי ווערן, האט ער געזאגט, יעצט פארט ער אדורך, דער אפיציר, יעצט פארט ער, ער האט זיך געהאט זיין באשטימטן זמן, לאמיר זאגן אכט אזייגער איז ער געפארן, האט דער זיידע דער קדושת יו"ט געזאגט, 'אזוי, לאמיר אים זעהן', און ער איז צוגעגאנגען צום פענסטער, און דער איז געפארן אזוי אויפן פערד, און דער זיידע האט געקוקט אזוי אויף אים, און אויף איינמאל האט זיך דאס פערד געגעבן אזא הייב אויף אזוי אויף די אונטערשטע פוס, און דער האט זיך נישט גראכטן אויף דעם, די פערד פארט נארמאל און ער האט זיך געגעבן אזא שטעל אויף אויף די אונטערשטע פוס, און ער האט זיך נישט גוט אנגעכאפט, און ער איז אראפ געפאלויגן פונעם פערד אזוי מיט א כח, ער האט זיך גוט צוקלאפט און צובראכן די ביינער, ער האט געהאט א ריכטיגע נפילה, ער איז שוין אין די קאסערנע נישט אנגעקומען, מ'האט אים פון דארט אין שפיטאל געפירט, און אזוי ווי ער איז געגאנגען אין שפיטאל, צו וואו ער איז אנגעקומען, איז דאך שוין קיין מעיאר נישט דארט געווען אין קאסערנע, איז שוין דער דאקטער געווען פריי, ער האט שוין געקענט טוהן, איז געקומען דער גאנצער עולם, און מ'האט זיך באפרייט אזוי, רבי שאול בראך האט עס פארציילט אזוי די מעשה ווי ס'איז געווען, ווי ער האט עס צוגעזעהן.

המשך בגליונות הבאים אי"ה

הקורה לסדר את ההיתר מאה רבנים שיוכל הקדוויו"ט לגרש את זוגתו הרבנית שלא מרצונה, ושלח אגרות לגדולי ישראל עם בירור הלכה ממרן היטב לב זי"ע וביקש מהם שיצרפו את חתימתם להיתר זו, וכל התשובות בענין זה נשלחו להדברי גאונים, (עי' בשו"ת קול אריה אבהע"ז סימן פ"ה עיי"ש שמביא תשובה מהמהר"ם שיק בענין זה, עי' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סי' ס"ד, שו"ת מהרי"א הלוי ח"א סי' ס"ו, שו"ת שאילת שלום מהדו"ת סי"ד ס"ג, שו"ת דברי משה מהדו"ג סי' כ"ח, ועוד).

כל הזכויות שמורות ©